

14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Δικηγορικών Συλλόγων

Σέρρες 19-22 Απριλίου 2019

«ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ και ΔΙΚΑΣΤΕΣ»

Εισηγητής: Παναγιώτης Καρίπογλου, Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Σερρών

- Κώδικας Δεοντολογίας Δικηγόρων - Δικαστών.
- Προτάσεις για την είσοδο στο Δικαστικό Σώμα.
- Λειτουργία της Εθνικής Σχολής Δικαστών.

A. Κώδικας Δεοντολογίας Δικηγόρων - Δικαστών.

Οι βασικές αρχές του Κράτους Δικαίου υπαγορεύουν στα Κράτη να οργανώνουν τα συστήματα απονομής της Δικαιοσύνης κατά τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται επαρκώς η ισχύς του Δικαίου έναντι όλων, η ισότητα όλων έναντι του Δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Ουσιώδης παράγοντας για την ορθή εφαρμογή των αρχών του Κράτους Δικαίου είναι η αγαστή και εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ των δύο βασικών συντελεστών του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης, των Δικαστών και των Δικηγόρων.

Και βέβαια, Δικηγόροι και Δικαστές έχουν τη δική τους ξεχωριστή και αυτοτελή δεοντολογία, όμως οι βασικές αρχές που ενσωματώνονται στα αντίστοιχα κείμενα, σε πολλά σημεία είναι κοινές, όπως π.χ. η συμμόρφωση με τις επιταγές του Νόμου, η επαγγελματική εχεμύθεια, η εντιμότητα, η αξιοπρέπεια, ο σεβασμός προς τους διαδίκους, η επάρκεια, το αίσθημα δικαιοσύνης και ο αμοιβαίος σεβασμός. Οι μεν Δικαστές έχουν υποχρέωση να σέβονται τους διάδικους, τους μάρτυρες και τους πληρεξουσίου τους, οι δε Δικηγόροι θα πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες δεοντολογίας που αφορούν στην παράστασή τους ενώπιον των Δικαστηρίων και ταυτόχρονα θα πρέπει να συμβάλλουν αποτελεσματικά στη διεξαγωγή δίκαιης δίκης.

Και ενώ αμφότερες οι πλευρές επιδιώκουν κατ' αρχήν την καλύτερη πρόοδο της Δίκης και την τελική απόδοση της Δικαιοσύνης, εντούτοις πολλές φορές ο χώρος των Δικαστηρίων αλλά και χώροι εκτός των Δικαστηρίων (π.χ. στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, σε διάφορα συνέδρια κλπ) γίνονται πεδίο έντασης ανάμεσα στους δύο παράγοντες και συλλειτουργούς της Θέμιδος. Για πολλούς και διαφορετικούς κάθε φορά λόγους.

Ας προσπαθήσουμε όμως να αναφερθούμε ενδεικτικά και μάλλον περιληπτικά για τις ανάγκες της εισήγησης, σε κάποια βασικά σημεία τριβών ανάμεσα στους Δικηγόρους και στους Δικαστές.

Οι καταστάσεις που θα περιγράψουμε βασίζονται στην προσωπική μας γνώση, αλλά και στην καθημερινή επαφή με τα μέλη μας, τα οποία πολύ συχνά μας τροφοδοτούν με παράπονα και αναφορές, τις οποίες κάθε φορά φιλτράρουμε αρκετά και αξιολογούμε σε βάθος, πριν απευθυνθούμε στον Δικαστή κατά του οποίου απευθύνεται ο ψόγος ή σε κάποιο προϊστάμενο του.

Οι (αρκετά συχνά) βάσιμες αναφορές των Δικηγόρων έχουν να κάνουν συνήθως με:

-Την αυταρχική και ειρωνική πολλές φορές συμπεριφορά από έδρας κάποιων Δικαστών προς τους Δικηγόρους και τους εντολείς τους. Οι τέτοιου είδους συμπεριφορές παρατηρούνται κυρίως σε

δικαστικούς σχηματισμούς επιπέδου εφετείου, όμως συχνά τις παρατηρούμε και στα πρωτοδικεία, σπανίως δε σε ειρηνοδικεία.

-Την άρνηση πολλών Προϊσταμένων Δικαστηρίων να συνεργαστούν με τους οικείους δικηγορικούς συλλόγους. Πράγματι σε πολλά Δικαστήρια υπηρετούν ως Προϊστάμενοι Δικαστές που ενώ στην έδρα στάθηκαν με τρόπο άψογο και εξέδωσαν άριστες αποφάσεις, όμως δεν μπορούν να ασκήσουν διοικητικά καθήκοντα, με αποτέλεσμα να υπάρχουν συνεχείς προστριβές τόσο με τους Δικηγόρους όσο και με τα συνδικαλιστικά τους όργανα για ζητήματα διαχείρισης της καθημερινότητας.

- Την καθυστέρηση, χωρίς καμία σοβαρή δικαιολογία, στην έκδοση αποφάσεων στις πολιτικές δίκες και την επίσης μεγάλη χρονοτριβή στην καθαρογραφή των ποινικών αποφάσεων. Αυτή η κατάσταση οδηγεί τον πολίτη να παραπονείται στον πληρεξούσιό του, καθώς εξ αιτίας της καθυστέρησης, ζημιώνεται ή κινδυνεύει να απωλέσει δικαιώματα. Ο Δικηγόρος εκφράζει τα δικά του παράπονα στο Σύλλογό του, όμως στο τέλος κανείς δεν εισακούεται από κανένα. Και ενώ οι γραμματείς των Δικαστηρίων απασχολούνται διαρκώς με τη συλλογή και αποστολή στατιστικών στοιχείων προς τον Άρειο Πάγο, παρόλα αυτά αδυνατούμε ακόμη να εντοπίσουμε την αποτελεσματικότητα του συστήματος αυτού, καθώς σπανίως βλέπουμε να γίνονται σοβαρές συστάσεις προς τον Δικαστή που αδικαιολόγητα καθυστερεί.

-Την πρακτική κάποιων Δικαστών να προχωρούν σε απόρριψη της αγωγής εξ αιτίας της έλλειψης τυπικών στοιχείων από το φάκελο της δικογραφίας (π.χ. αποδεικτικά επίδοσης κλπ), τα οποία θα μπορούσαν πολύ εύκολα να ζητηθούν από τον Συνήγορο με ένα τηλεφώνημα της γραμματείας. Ακόμη χειρότερα στην περίπτωση που τα έγγραφα αυτά βρίσκονται πραγματικά στην δικογραφία, όμως από αμέλεια ο Δικαστής δεν μπορεί να τα εντοπίσει.

-Τέλος, αφού η αρίθμηση των ζητημάτων είναι ενδεικτική, θα αναφερθούμε στην περίπτωση των αναβολών στις ποινικές δίκες, όπου συχνά οι Δικαστές που προεδρεύουν, δεν αρκούνται στην έγγραφη δήλωση του Συνηγόρου υπεράσπισης, ότι παρίσταται σε άλλο Δικαστήριο, αλλά αντιμετωπίζοντας - όχι σπάνια - τους δικηγόρους ως οιονεί απατεώνες, ζητούν απίθανα αποδεικτικά έγγραφα για να δικαιολογηθεί η παρουσία του Δικηγόρου στο άλλο δικαστήριο. Ακόμη και στην περίπτωση που ο Συνήγορος αιτείται την αναβολή της δίκης για κώλυμα που αφορά στην υγεία του, έχουμε δει Δικαστές να αμφισβητούν τα ιατρικά έγγραφα και πιστοποιητικά, προσβάλλοντας τον υπερασπιστή και απαξιώνοντας έτσι το σύνολο των Δικηγόρων στα μάτια των παρισταμένων στο ακροατήριο πολιτών.

Όλες οι παραπάνω συμπεριφορές δυστυχώς δεν αποτελούν σπάνια φαινόμενα στους χώρους των Δικαστηρίων. Τείνουν να γίνουν καθημερινές πρακτικές από συγκεκριμένους Δικαστές. Και είναι ευθύνη των συνδικαλιστικών οργάνων τόσο των Δικαστών όσο και των Δικηγόρων να υπάρξει ένας εξ αρχής διάλογος, να εντοπιστούν τα λάθη και οι δυσλειτουργίες, να στιγματιστούν οι अपαράδεκτες συμπεριφορές και να βαδίσουμε στο μέλλον με πνεύμα συνεργασίας και αμοιβαίας εκτίμησης του έργου μας.

Μετά ταύτα, αποτελεί ζητούμενο η αρμονική συνύπαρξη των συλλεϊτουργων της δικαιοσύνης, η οποία θα αποβαίνει προς όφελος της απονομής του δικαίου και θα διευκολύνει την καθημερινότητα όλων των πλευρών.

Ήδη τόσο από την Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων όσο και από την Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων έχουν υπάρξει κινήσεις προς την κατεύθυνση και τα πράγματα είναι ώριμα όσο ποτέ άλλοτε, να υπάρξει και στη Χώρα μας ένας Κώδικας, ένα μνημόνιο συνεργασίας ανάμεσα στους Δικαστές και στους Δικηγόρους που θα ρυθμίζει τα ζητήματα συμπεριφοράς και δικαστηριακής πρακτικής, ο οποίος θα σέβεται την θεσμική ανεξαρτησία αμφοτέρων των πλευρών. Διότι ο Κώδικας Δεοντολογίας μεταξύ Δικηγόρων και Δικαστών, μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη και διατήρηση της αγαστής συνεργασίας μεταξύ των δύο βασικών συντελεστών της απονομής της δικαιοσύνης .

Ποιες βασικές αρχές θα μπορούσε να περιλαμβάνει ένας Κώδικας Δεοντολογίας Δικαστών και Δικηγόρων:

-Σεβασμός της ανεξαρτησίας των δύο παραγόντων.

Οι Δικαστές και οι Δικηγόροι θα πρέπει, απαραίτητα, να είναι ανεξάρτητοι κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και στις σχέσεις μεταξύ τους και θα πρέπει επίσης να εκπέμπουν, προς τα έξω, την εικόνα της ανεξαρτησίας αυτής. Η ανεξαρτησία των Δικαστών και των Δικηγόρων πρέπει να διασφαλίζεται, νομικά, στον ανώτατο βαθμό. Όπως ο Δικαστής που δεν αισθάνεται ανεξάρτητος, δε μπορεί να απονείμει ορθή δικαιοσύνη, έτσι και ο Δικηγόρος του οποίου αμφισβητείται η ανεξαρτησία ποικιλοτρόπως, δε μπορεί να υπερασπιστεί τον εντολέα του με την βαρύτητα και την ποιότητα που αρμόζει.

Η δικαστική εξουσία λοιπόν οφείλει να διατηρεί εποικοδομητικές σχέσεις με τα θεσμικά όργανα όλων των συντελεστών απονομής της δικαιοσύνης και πρωταρχικά με τα θεσμικά όργανα του δικηγορικού επαγγέλματος. Εποικοδομητικές σχέσεις, μεταξύ των δύο βασικών συντελεστών στην απονομή της δικαιοσύνης, είναι απαραίτητο να υπάρχουν και κατά τη διεξαγωγή της δίκης και τούτο, με σκοπό την καλύτερη και αποτελεσματικότερη επίλυση των επίδικων θεμάτων.

-Αμοιβαία υποχρέωση σεβασμού των αρχών της δίκαιης δίκης και συμμόρφωσης με τους σχετικούς δικονομικούς κανόνες.

Είναι προφανές ότι η αποτελεσματική διεξαγωγή της δικαστικής διαδικασίας διευκολύνεται, αν μεταξύ Δικαστών και Δικηγόρων υπάρχει σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού. Στα πλαίσια της διεξαγωγής δίκαιης δίκης οι μεν Δικαστές θα πρέπει να έχουν όλα εκείνα τα απαραίτητα δικονομικά εργαλεία με τα οποία να διασφαλίζεται η δίκαιη δίκη και να αποφεύγεται η υπερβολική καθυστέρηση, οι δε Δικηγόροι θα πρέπει να σέβονται το ρόλο των Δικαστών, τις αρχές της δίκαιης δίκης αλλά και τους δικονομικούς κανόνες.

-Υποχρέωση των Δικαστών και των Δικηγόρων να επιδιώκουν την εξώδικη διευθέτηση και διακανονισμό των επίδικων διαφορών.

Σ' αυτό τον τομέα ιδιαίτερη σημασία έχει και πάλι η καλή και αγαστή συνεργασία των Δικαστών με τους Δικηγόρους. Προς επίτευξη αυτού του στόχου οι Δικαστές και οι Δικηγόροι μπορούν να συμμετέχουν σε κοινά επιμορφωτικά σεμινάρια για τη διαιτησία , τη δικαστική διαμεσολάβηση και τους λοιπούς θεσμούς εξώδικης επίλυσης των διαφορών. Ήδη η Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων, εν όψει του διαλόγου για το νέο πλαίσιο της διαμεσολάβησης, τάχθηκε κατά πλειοψηφία υπέρ της υποχρεωτικής δικαστικής μεσολάβησης, αποδεικνύοντας στην πράξη το σεβασμό της και της εμπιστοσύνης της στα εχέγγυα που παρέχει ο Έλληνας Δικαστής.

-Αποφυγή αρνητικών σε βάρος εκάστου κλάδου σχολίων τόσο δημόσια όσο και ιδιωτικά.

Τόσον οι Δικαστές όσο και οι Δικηγόροι έχουν βέβαια το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης, όμως οι Δικαστές οφείλουν να διατηρούν την εχεμύθεια των δικαστικών διαδικασιών και διασκέψεων αλλά και την αμεροληψία τους, πράγμα που τους υπαγορεύει να αποφεύγουν οποιαδήποτε αρνητικά σχόλια αναφορικά με το ρόλο των Δικηγόρων στη δικαστική διαδικασία. Το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης των Δικηγόρων επίσης δεν μπορεί να υποσκάπτει ή να υποβαθμίζει το κύρος και την αμεροληψία του Δικαστικού Σώματος. Οι Δικηγόροι θα πρέπει επίσης να εκφράζονται με σεβασμό προς τους συναδέλφους τους, το Κράτος Δικαίου και την ορθή απονομή της Δικαιοσύνης. Σύμφωνα με τις βασικές αρχές του Ευρωπαϊκού νομικού επαγγέλματος, θα πρέπει να αποφεύγουν υβριστική κριτική των συναδέλφων τους, των Δικαστών και των δικαστικών διαδικασιών και αποφάσεων.

-Αυστηρός σεβασμός της αμεροληψίας.

Για τους Δικαστές είναι απαραίτητο, όπως η αμεροληψία τους εκδηλώνεται με την αποφυγή οποιασδήποτε επικοινωνίας ή διαβούλευσης μόνο με τον ένα διάδικο ή το Δικηγόρο του, στην απουσία του άλλου διάδικου ή του Δικηγόρου του. Θα πρέπει επίσης οι Δικαστές να αυτοπεριορίζονται ως προς τις φιλικές σχέσεις που έχουν με Δικηγόρους, έτσι ώστε να μη δίνουν την εντύπωση ότι κάποιοι Δικηγόροι είναι φίλοι τους και κάποιοι άλλοι όχι. Οι Δικηγόροι, παράλληλα, θα πρέπει να αποφεύγουν να εκμεταλλεύονται την οποιαδήποτε φιλική σχέση έχουν με τους Δικαστές, με σκοπό να τους επηρεάσουν στην έκδοση των αποφάσεων τους. Η ίση μεταχείριση των Δικηγόρων από το Δικαστήριο είναι μια σημαντική πτυχή της αμεροληψίας των Δικαστηρίων. Τίποτε δεν θα πρέπει να γίνεται πίσω από την πλάτη οποιουδήποτε διάδικου ή του Δικηγόρου του, και τα πάντα θα πρέπει να γίνονται με απόλυτα διαφανείς διαδικασίες. Σε καμιά περίπτωση ένας Δικαστής δεν θα πρέπει να επιδεικνύει συμπεριφορά, που σε ένα καλόπιστο παρατηρητή, να φαίνεται ως μεροληπτική.

- Σεμνότητα και λιτότητα στις συμπεριφορές.

Ο Δικαστής θα πρέπει επίσης να είναι σεμνός και ταπεινός. Η οποιαδήποτε αλαζονεία κατά την άσκηση των δικαστικών καθηκόντων δεν έχει θέση. Η καταξίωση του Δικαστή επιτυγχάνεται μέσα από την έντιμη και σκληρή εργασία του και όχι με την αυθαιρεσία και την αλαζονεία. Εν πάση περιπτώσει οι Δικαστές αντλούν το οποιοδήποτε κύρος έχουν, από τη συνάφεια τους με την υψηλή αποστολή της απονομής της Δικαιοσύνης. Τα ίδια ισχύουν και για τους Συνηγόρους, οι οποίοι τουλάχιστον στο χώρο των Δικαστηρίων θα πρέπει να επιδεικνύουν με την εμφάνιση και τη στάση τους τον σεβασμό που αρμόζει σε ένα χώρο, όπου απονέμεται Δίκαιο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπάρξει ένας σοβαρός διάλογος για το αν πρέπει και στην Ελλάδα να υιοθετηθεί συγκεκριμένη ενδυμασία (τήβεννος) τον οποίο θα φορούν οι Δικαστές και οι Δικηγόροι, προκειμένου να αποφεύγονται συμπεριφορές και ενδυμασίες που απάδουν με τη σοβαρότητα του χώρου και τη διαδικασία που λαμβάνει χώρα.

Ένας Κώδικας Δεοντολογίας, έχοντας ως βασικές αρχές όσες πιο πάνω περιγράφηκαν, θα μπορούσε να συμπληρωθεί και με άλλες δεοντολογικές αρχές την αναγκαιότητα των οποίων ανέδειξε έως σήμερα η καθημερινότητα, όπως επί παραδείγματι με Κανόνες Συμπεριφοράς και εκδήλωσης αμοιβαίου σεβασμού στο ακροατήριο:

α. Άμεση ενημέρωση των διαδίκων σε περίπτωση καθυστέρησης του Δικαστή να ανέβει στην έδρα για την αιτία της καθυστέρησης και την διάρκεια αυτής .

β. Αποφυγή οποιουδήποτε σχολιασμού από την πλευρά του Συνηγόρου κατά την απαγγελία της απόφασης ιδία των ποινικών αποφάσεων.

γ. Πιστή τήρηση από την πλευρά των Δικηγόρων του καθήκοντος αληθείας και αποφυγή οποιασδήποτε προσπάθειας επηρεασμού της κρίσης του Δικαστή με αθέμιτα μέσα.

δ. Υποχρέωση του Δικηγόρου να προστατέψει το Δικαστήριο έναντι οποιασδήποτε κακόβουλης κριτικής του εντολέα του ή τρίτου, κάθε φορά που εκδίδεται απόφαση που δεν είναι η προσδοκώμενη.

Η εμπειρία δείχνει ότι και στους δύο κλάδους υπάρχουν εξαιρετικοί άνθρωποι, λαμπρές προσωπικότητες και φωτεινά μυαλά που αποδεικνύουν καθημερινά ότι δεν η συνεργασία ανάμεσα στα δύο μέρη μπορεί να καταστεί άψογη .

Εφόσον υπάρχει καλή θέληση και επαρκής γνώση των νομικών ζητημάτων, τόσο οι Δικαστές όσο και οι Δικηγόροι μπορούν να συνεργαστούν επ ωφελεία των συμπολιτών μας, οι οποίοι είναι και οι μόνοι που δεν ευθύνονται για τα προβλήματα της Δικαιοσύνης, αλλά και για τις τεταμένες σχέσεις που επικρατούν καμιά φορά ανάμεσά μας.

Πρωταρχικό καθήκον των συνδικαλιστικών μας οργάνων προς την κατεύθυνση αυτή είναι τόσο η διαμόρφωση του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγόρων – Δικαστών, όσο και η συνεχής επιμόρφωση των μελών μας προς τον σκοπό, ώστε ο σεβασμός των Κωδίκων Δεοντολογίας να είναι βασικό προσόν ενός έντιμου Δικαστή και ενός καλού Δικηγόρου.

Β'. Προτάσεις για την είσοδο στο Δικαστικό Σώμα.

Το σύστημα εισαγωγής στη Σχολή Δικαστών και όσα ζητήματα αφορούν την λειτουργία του δικαστικού σώματος, όπως ο διορισμός, η ανέλιξη, ο έλεγχος και η παύση των Δικαστών, σπανίως αποτελούν αντικείμενο δημόσιας συζήτησης στη χώρα μας. Στο συνέδριο μας λοιπόν είναι ευκαιρία να τεθούν κάποια από τα θέματα αυτά, καθώς το σώμα των Δικηγόρων πρέπει να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην κατάθεση απόψεων και εισηγήσεων που θα οδηγήσουν στη βελτίωση και εκσυγχρονισμό του όλου οικοδομήματος.

Αποτελεί διεθνώς αποδεκτή αρχή, ότι οποιοδήποτε σύστημα διορισμού Δικαστών στις σύγχρονες δημοκρατίες πρέπει να εδράζεται πάνω στην αρχή της δημοκρατικής νομιμοποίησης. Πέραν αυτού του θέματος, κεντρικά ζητήματα αποτελούν, επίσης, η μέθοδος επιλογής και τα κριτήρια επιλογής. Για της ανάγκες της εισήγησης θα περιοριστούμε στον τρόπο επιλογής των Δικαστών.

Υπάρχουν βασικά δύο σχολές στην Ευρώπη: η πρώτη που ακολουθείται από χώρες του Ηπειρωτικού Δικαίου, όπου υπάρχουν Σχολές Δικαστών (εισαγωγή κατόπιν διαγωνισμού συνήθως)

και η δεύτερη που ακολουθείται σε χώρες του Κοινοδικαίου, όπου ο διορισμός γίνεται από έμπειρους και αναγνωρισμένους στο επάγγελμα δικηγόρους.

Στις χώρες του Ηπειρωτικού Δικαίου, όπως η Γερμανία και η Ελλάδα, απόφοιτοι νομικών σχολών διαγωνίζονται σε εξετάσεις για να εισέλθουν σε σχολή δικαστών. Οι εξετάσεις είναι υψηλού επιπέδου και επιλέγονται αυτοί οι οποίοι πετυχαίνουν την καλύτερη βαθμολογία. Οι φοίτηση είναι συνήθως τριετής ή τετραετής και επιτυχής συμπλήρωση οδηγεί στο διορισμό στη δικαστική υπηρεσία.

Σε χώρες Κοινοδικαίου, όπως η Αγγλία, ο διορισμός γίνεται χωρίς διαγωνισμό και χωρίς φοίτηση σε εξειδικευμένη σχολή αλλά με βάση την εμπειρία στη δικηγορία. Με βάση αυτή τη φιλοσοφία επιλέγονται Δικηγόροι που έχουν καταξιωθεί στο επάγγελμα και έχουν κερδίσει την αναγνώριση των συναδέλφων τους και του νομικού κόσμου γενικότερα.

Τέλος υπάρχουν και χώρες, όπως πχ η Ιταλία, η Αυστρία, η Ολλανδία και η Μάλτα, που ακολουθούν μικτά συστήματα διορισμού Δικαστών. Στα συστήματα αυτά, είτε επιλέγονται για να διοριστούν σε περιορισμένο ή μεγαλύτερο αριθμό Δικηγόροι εγνωσμένου κύρους, είτε στα προσόντα του υποψήφιου Δικαστή, προκειμένου αυτός να εισαχθεί στο σώμα, κυρίαρχο ρόλο παίζει η προηγούμενη εμπειρία του στη δικηγορία ή σε παρεμφερή επαγγέλματα που υπάρχουν στις χώρες αυτές (π.χ. βοηθός δικαστής ή δικαστικός υπάλληλος).

Από μελέτη που έγινε το 2006 ανάμεσα στις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης, προέκυψε, ότι οι δικαστές των κρατών μελών σε ποσοστό 25% διορίζονται κατόπιν εξετάσεων, 25% με βάση την πείρα, 33% χρησιμοποιούν και τα δύο κριτήρια, ενώ ποσοστό 17% χρησιμοποιεί άλλα κριτήρια.

Εξετάζοντας το θέμα των προσόντων ενός υποψήφιου Δικαστή εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το καθοδηγητικό κείμενο με τα πέντε προσόντα «κλειδιά» που πρέπει να έχει κάποιος υποψήφιος δικαστής που έχει ετοιμάσει το συμβούλιο επιλογής Δικαστών (Judicial Appointments Commission (JAC) στην Αγγλία, το οποίο αναπαράγεται μεταφρασμένο στα ελληνικά, κατωτέρω:

«1. Πνευματική ικανότητα

- Υψηλό επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης στην περιοχή ή το επάγγελμά σας
- Δυνατότητα γρήγορης απορρόφησης και ανάλυσης πληροφοριών
- Κατάλληλη γνώση του νόμου και των βασικών αρχών του, ή δυνατότητα απόκτησης αυτής της γνώσης όπου είναι απαραίτητο

2. Προσωπικές ιδιότητες

- Ακεραιότητα και ανεξαρτησία του νου
- Αποφασιστική κρίση
- Αποφασιστικότητα
- Αντικειμενικότητα
- Ικανότητα και προθυμία να μάθουν και να αναπτυχθούν επαγγελματικά

3. Η ικανότητα να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν δίκαια

- *Ικανότητα να αντιμετωπίζετε όλους με σεβασμό και ευαισθησία, ανεξάρτητα από το ιστορικό τους*
- *Προθυμία να ακούτε με υπομονή και ευγένεια*

4. Αρχή και ικανότητες επικοινωνίας

- *Δυνατότητα επεξήγησης της διαδικασίας και των τυχόν αποφάσεων που λήφθηκαν με σαφήνεια και συνοπτικά σε όσους εμπλέκονται*
- *Ικανότητα εμπνεύσεως σεβασμού και εμπιστοσύνης*
- *Δυνατότητα διατήρησης εξουσίας όταν αμφισβητείται*

5. Αποδοτικότητα

- *Δυνατότητα εργασίας με ταχύτητα και πίεση*
- *Ικανότητα να οργανώσετε τον χρόνο αποτελεσματικά και να δώσετε εκ των προτέρων σαφείς αιτιολογημένες κρίσεις*
- *Ικανότητα να εργάζεσθε εποικοδομητικά με άλλους (συμπεριλαμβανομένων δεξιοτήτων ηγεσίας και διευθυντικών στελεχών, όπου ενδείκνυται). Οι υποψήφιοι αναμένεται να αποδείξουν ότι πληρούν τα εν λόγω πρότυπα στην αίτησή τους και, εάν ζητηθεί, ενώπιον της επιτροπής επιλογής. Δεν χρειάζεται να περιορίζεστε στην επαγγελματική σας εμπειρία - μπορείτε να προσφέρετε παραδείγματα από άλλη εμπειρία στην ιδιωτική σας ζωή, για παράδειγμα, να εργάζεστε σε μια συμβουλευτική υπηρεσία σε βάση pro bono».*

Πέραν των πιο πάνω, το JAC αναφέρει, ότι είναι υποχρεωμένο να εισηγηθεί διορισμό στη βάση του καλού χαρακτήρα και της αξίας μόνο (on the basis of good character and merit alone). Υπάρχει ακόμα και καθοδήγηση στο τι σημαίνει «καλός χαρακτήρας»!

Παρατέθηκαν τα πιο πάνω για να καταδειχθεί με συγκριτικό τρόπο το τι συμβαίνει στις χώρες της Ευρώπης, χώρες με τις οποίες το δίκαιο μας αλληλοεπιδρά, τόσο μέσω των νομοθετικών κειμένων της Ε.Ε., όσο και μέσω των διεθνών συνθηκών και συμφωνιών. Γίνεται φανερό λοιπόν, πως σε όλες τις λεγόμενες ευνομούμενες χώρες προσδιορίζονται εξαντλητικά και μεθοδικά τα προσόντα και οι ιδιότητες που πρέπει να έχουν οι υποψήφιοι Δικαστές, κάτι που φανερώνει πόσο ύψιστης σημασίας θεωρούνται οι διορισμοί αυτοί.

Στα δικά μας τώρα, το άρθρο 88§1 Σ και το άρθρο 34 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. ορίζει, ότι οι δικαστικοί λειτουργοί διορίζονται με προεδρικό διάταγμα σύμφωνα με νόμο που ορίζει τα προσόντα και τη διαδικασία επιλογής τους. Οι προϋποθέσεις εισαγωγής κάποιου στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών αναφέρονται αναλυτικά στο Ν.3689/2008 (όπως αυτός τροποποιήθηκε με το Ν.3910/2011).

Σε γενικές γραμμές υπάρχουν ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να πληρούνται (πτυχίο νομικής, διετής άσκηση δικηγορίας ή μονοετής άσκηση αν ο ενδιαφερόμενος είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος, ο υποψήφιος να έχει συμπληρώσει τα 28 έτη και να μην έχει υπερβεί τα 45 έτη) και στη συνέχεια διεξάγεται εισαγωγικός διαγωνισμός, ο οποίος αποτελείται από το προκριματικό στάδιο (γραπτή εξέταση σε τέσσερα μαθήματα και σε μία τουλάχιστον ξένη γλώσσα) και το τελικό στάδιο (προφορική εξέταση), στο οποίο συμμετέχουν όσοι έχουν επιτύχει στη γραπτή δοκιμασία.

Κατ'αυτόν τον τρόπο θεωρήθηκε ότι προάγεται η δικαστική ανεξαρτησία, καθώς ο νέος Δικαστής γνωρίζει, ότι διορίσθηκε βάσει ενός αντικειμενικού συστήματος και όχι με διάτρητες διαδικασίες.

Μετά την επιτυχία του στον εθνικό διαγωνισμό, ο υποψήφιος Δικαστής εκπαιδεύεται στην Εθνική Σχολή Δικαστών και, αφού αποφοιτήσει ευδόκιμα, διορίζεται αρχικά ως Πάρεδρος Πρωτοδικείου ή Εισαγγελίας. Η εκπαίδευση των υποψηφίων Δικαστών είναι ιδιαίτερα σοβαρή και τα μαθήματα γίνονται από τους καλύτερους συνήθως νομικούς που έχει η χώρα.

Παρόλα αυτά, από στοιχεία που δημοσιεύονται ακόμη και στον Τύπο, εντοπίζουμε μια κριτική που ασκείται αρκετά έντονα σχετικά με τον τρόπο εισαγωγής στη Σχολή Δικαστών και τα προσόντα των υποψηφίων.

Πρέπει να σημειώσουμε, ότι σκοπός της παρούσας εισήγησης δεν είναι βεβαίως η αμφισβήτηση του σημαντικότερου καθημερινού έργου της μεγάλης πλειοψηφίας των Δικαστών μας. Σκοπός της εισήγησης είναι ο εντοπισμός των δυσλειτουργιών και η βελτίωση του συστήματος για το καλό της Δικαιοσύνης και των συμπολιτών μας.

Έτσι, πέραν των προσωπικών εμπειριών και ακουσμάτων του καθενός μας, στον πανελλαδικό τύπο διαβάζουμε, ότι: σε κάποιον από τους Διαγωνισμούς για την εισαγωγή στην ΕΣΔι κάποιος από τους υποψήφιους σε προφορική εξέταση Γενικής Παιδείας δεν γνώριζαν για παράδειγμα ποιος ήταν ο Αδαμάντιος Κοραής και πότε πέρασε σε ελληνικά χέρια η Θεσσαλία. Στην ίδια ενότητα των εξετάσεων, δηλαδή της Γενικής Παιδείας, τέθηκε και ερώτηση για τον Ανδρέα Κάλβο. Πολλοί ήταν εκείνοι που δεν γνώριζαν τον ποιητή των «Ωδών», έναν από τους σπουδαιότερους Έλληνες ποιητές και λόγιους.

Περαιτέρω, στα πλαίσια της ίδιας κριτικής που δημοσιεύθηκε στον Τύπο, παλαιότεροι Δικαστές που έχουν έρθει σε επαφή με υποψηφίους συναδέλφους τους και έχουν συμμετάσχει στο παρελθόν σε εξετάσεις για την εισαγωγή στην Εθνική Σχολή Δικαστών, παρατηρούν πως πολλά από τα νέα παιδιά με βλέψεις προς το Δικαστικό Σώμα δεν γνωρίζουν καλά την ελληνική γλώσσα, σε αντίθεση με την αγγλική που τη μιλούν σαν μητρική τους. Επίσης, παρατηρούν, ότι δεν διαθέτουν γενική παιδεία και υστερούν σημαντικά σε βασικές ιστορικές, πολιτισμικές και κοινωνικοπολιτικές γνώσεις.

Επίσης κάποια ερωτηματικά γεννώνται και για την ποιότητα των νομικών γνώσεων των υποψηφίων Δικαστών, δεδομένου, ότι ο μέσος όρος των πτυχίων των αποφοίτων που συμμετέχουν στη διαδικασία των εξετάσεων για εισαγωγή στην Εθνική Σχολή Δικαστών δεν ξεπερνά τη βαθμολογία έξι (6) με έξι και μισό (6,5).

Ταυτόχρονα είναι όμως δεδομένο, ότι ποσοστό πάνω από το 60% των υποψηφίων για τη Σχολή Δικαστών κόβεται από τις εξετάσεις.

Συμπερασματικά, ο τρόπος εισαγωγής στη Σχολή Δικαστών και κυρίως τα προσόντα που απαιτεί ο Νόμος, χρήζουν βελτιώσεων, καθώς δημιουργούν συγκεκριμένες δυσλειτουργίες και φαινόμενα που πρέπει άμεσα και οπωσδήποτε να αλλάξουν. Οδηγός μας, όπως και σε τόσους άλλους θεσμούς, μπορεί να αποτελέσει το ευρωπαϊκό γίγνεσθαι που αναλύθηκε πιο πάνω, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη και τις ελληνικές ιδιαιτερότητες.

Διότι σε ένα τόπο που γνώρισε τον διχασμό αμέτρητες φορές, που η κομματοκρατία ακόμη ανθίσταται και οι πολίτες αμφισβητούν οποιαδήποτε διαδικασία πρόσληψης, ακόμη και την πιο

αυστηρή και αδιάβλητη, είναι παράλογο να εφαρμόσουμε αυτούσιο το αγγλοσαξωνικό σύστημα των διορισμών όλων των Δικαστών από εκλεκτορικά κλπ σώματα, ακόμη και αν την τελική επιλογή κάνει ο Υπουργός Δικαιοσύνης με την έκδοση του σχετικού Προεδρικού Διατάγματος.

Θα μπορούσαμε όμως σήμερα ως δικηγορικό σώμα να προτείνουμε στην Πολιτεία και σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (κυρίως στους συναδέλφους και συνοδοιπόρους στον δύσκολο δρόμο της Δικαιοσύνης, Δικαστές) ένα νέο τρόπο εισαγωγής στο δικαστικό σώμα, ο οποίος θα κρατά τα θετικά στοιχεία του υφισταμένου συστήματος, θα τον εμπλουτίζει όμως με διαδικασίες πιο σύγχρονες και ευέλικτες και με πρόσωπα που έχουν το κύρος και την επάρκεια να σηκώσουν το βάρος της ανόρθωσης της πολλές φορές πληγωμένης Ελληνικής Δικαιοσύνης.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενδεικτικά, προτείνουμε :

1. Την υποχρεωτική άσκηση δεκαετούς δικηγορίας ή ενασχόλησης με συναφές νομικό αντικείμενο ως απαραίτητης προϋπόθεσης για την εισαγωγή στη Σχολή Δικαστών. Η άσκηση της δικηγορίας δεν πρέπει να είναι κάτι το αφηρημένο αλλά να αντανακλάται σε συγκεκριμένες παραστάσεις, χειρισμό υποθέσεων και δικογραφιών ενώπιον των Δικαστηρίων. Δεν είναι μυστικό, ότι στο παρελθόν έχουν διοριστεί Δικαστές που είχαν λίγη ως και πολύ περιορισμένη εμπειρία από Δικαστήρια. Ο άπειρος όμως Δικαστής δεν είναι όπως ο νεαρός Δικηγόρος που μπορεί να κάνει λάθος σε μία δύο υποθέσεις μέχρι να μάθει. Ο Δικαστής απονέμει δικαιοσύνη από το πρώτο δευτερόλεπτο και η εσφαλμένη ή πλημμελής απονομή της δικαιοσύνης λόγω ανικανότητας ή αγνωσίας είναι ασυγχώρητη.

2. Τον διορισμό από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, κατόπιν σύμφωνης ομόφωνης γνώμης της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων που θα λαμβάνεται ομόφωνα , ποσοστού 10% των νέων Πρωτοδικών και 5% των νέων Εφετών κατ έτος, δικηγόρων με τουλάχιστον 15ετή και 25ετή δικηγορία αντίστοιχα, οι οποίοι επέδειξαν κατά την άσκηση του λειτουργήματος υποδειγματική συμπεριφορά και είναι κατά γενική ομολογία άρτια καταρτισμένοι στη νομική επιστήμη. Οι Πρωτοδίκες και Εφέτες που θα διορίζονται με αυτόν τον τρόπο θα εισάγονται και θα εκπαιδεύονται στη Σχολή Δικαστών σε ταχύρρυθμα τμήματα και θα τοποθετούνται υποχρεωτικά σε άλλη εφετειακή περιφέρεια από εκείνη στην οποία υπηρέτησαν ως Δικηγόροι.

Αυτό το σύστημα μπορεί να δοκιμαστεί αρχικά για δύο (2) έτη και αν κριθεί ότι λειτούργησε αποτελεσματικά να συνεχιστεί.

3. Τον διορισμό του ημίσεος των νέων Ειρηνοδικών από δικηγόρους με 10ετή δοκιμασμένη θητεία, κατόπιν ομόφωνης αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου, μέλος του οποίου υπήρξε ο υποψήφιος Ειρηνοδίκης.

4. Δημιουργία ειδικού τμήματος στη Σχολή Δικαστών, όπου θα εκπαιδεύονται οι υποψήφιοι Ειρηνοδίκες τουλάχιστον για δύο (2) έτη.

5. Την υποχρεωτική εξάμηνη άσκηση των υποψηφίων Δικαστών στα Δικαστήρια (ως βοηθοί Δικαστών), στα Καταστήματα Κράτησης και στις υπόλοιπες υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

6. Ουσιαστική αναβάθμιση των επιτροπών ήθους σε κάθε Πρωτοδικείο με τη συμμετοχή εκπροσώπων και των Δικηγορικών Συλλόγων. Τα πρακτικά της επιτροπής θα διαβιβάζονται στην εξεταστική επιτροπή με άπορη αλληλογραφία.

Οι προτάσεις αυτές, όπως προείπαμε, έρχονται να ανοίξουν ένα διάλογο για τον τρόπο εισαγωγής κάποιου νομικού στο δικαστικό σώμα. Δεν επιδιώκουν να ανατρέψουν εξ ολοκλήρου το υφιστάμενο σύστημα, αλλά να το συμπληρώσουν και να το βελτιώσουν.

Το ζήτημα της ποιότητας των Δικαστών μας είναι ζήτημα Δημοκρατίας. Δικαστές, όπως ο τιμώμενος στο Συνέδριο μας, Αναστάσιος Πολυζωΐδης, σήκωσαν στους ώμους τους την αξιοπρέπεια της χώρας σε καιρούς χαλεπούς. Οι επαρκείς νομικές γνώσεις αποτελούν συνήθως εγγύηση και της προσωπικότητας του Δικαστή. Ένα άτομο που είναι βέβαιο για τον εαυτό του, για τις γνώσεις του, για τις δυνατότητες του (κατά κανόνα) δεν έχει ανάγκη ούτε να προσβάλλει και ούτε να ειρωνευτεί. Έτσι έχουμε πολλούς Δικαστές που αποτελούν κόσμημα για την έδρα. Δε συμβαίνει όμως πάντοτε αυτό. Δυστυχώς έχουμε και (ευτυχώς λίγα) παραδείγματα αυθαιρεσιών, προσβολής Δικηγόρων, ανικανότητας διεύθυνσης μίας δίκης και Δικαστές με ελλιπή νομική κατάρτιση. Γιατί συνήθως αυτός που νιώθει ότι υστερεί, είτε γενικά είτε σε σχέση με τα άτομα που έχει απέναντι του, προσπαθεί να επιβληθεί χρησιμοποιώντας την εξουσία της έδρας διά της επιβολής και όχι διά της γνώσεως. Και το πρόβλημα διαιωνίζεται καθώς, όπως βλέπουμε, ένας Δικαστής δύσκολα μπορεί να παυθεί και όσοι παύθηκαν αυτό συνέβη κατόπιν πολλαπλών και διαρκών καταγγελιών και αναφορών, δηλαδή υπήρξαν σαν Δικαστές εξαιρετικά ακραία φαινόμενα. Αυτό σημαίνει, ότι η κακή επιλογή και ο διορισμός ενός μη επαρκούς σε γενική κατάρτιση Δικαστή, είναι μη αναστρέψιμος και η ζημιά που επιτελείται συνεχής και αδιάληπτη μέχρι να αφυπηρετήσει.

Κλείνοντας, ο χαρακτήρας και η ποιότητα του καθενός μας δε μπορούν να καθοριστούν ούτε να διαμορφωθούν από καμία Σχολή Δικαστών ή Δικηγόρων. Στην ηλικία που διορίζονται οι Δικαστές και λειτουργούν οι Δικηγόροι, ο χαρακτήρας μας έχει ήδη διαμορφωθεί. Απαιτούνται λοιπόν βελτιώσεις στο σύστημα επιλογής των Δικαστών και ένας αξιόπιστος πραγματικός και συνεχής έλεγχος των συμπεριφορών όλων όσων συμμετέχουν στη Δίκη. Κυρίως όμως αυτών που λαμβάνουν την τελική Απόφαση. Κανείς μας δεν πρέπει να περιχαρακώνεται στα κεκτημένα. Την δικαιοσύνη οφείλουμε να την αλλάξουμε και να την αναβαθμίσουμε τώρα, για να την απολαύσουν οι επόμενες γενιές. Ας τολμήσουμε τις αλλαγές που εξόφθαλμα βλέπουμε ότι χρειάζονται.

Γ'. Λειτουργία της Εθνικής Σχολής Δικαστών.

Η δικαστική εκπαίδευση συναντάται για πρώτη φορά με τη μορφή σχολής δικαστών, το έτος 1944 στην Ισπανία υπό τον τίτλο Consejo General del Poder Judicial.

Έκτοτε ακολουθείται από όλες τις χώρες, είτε αυτές χρησιμοποιούν το ευρωπαϊκό ηπειρωτικό δίκαιο, είτε το common law, με πρωτοπόρο τις ΗΠΑ, που ίδρυσαν το έτος 1963 το Κέντρο Εκπαίδευσης των Ομοσπονδιακών Δικαστών (Federal Judicial Center).

Στην ομάδα των κρατών που λειτουργούν με το ευρωπαϊκό ηπειρωτικό δίκαιο, στην οποία ανήκει και η Ελλάδα, η εκπαίδευση είναι εισαγωγική, ενώ στις χώρες του common law η εκπαίδευση είναι ενδοϋπηρεσιακή. Υπάρχουν και χώρες βέβαια που ακολουθούν ένα μικτό σύστημα.

Σε διεθνές επίπεδο υφίσταται ο Διεθνής Οργανισμός για τη Δικαστική Εκπαίδευση (International Organisation for Judicial Training - IOJT), ο οποίος υφίσταται από το έτος 2002 με στόχο την

υποβοήθηση του έργου των σχολών δικαστικής εκπαίδευσης δια της διοργάνωσης ετήσιων συνεδρίων, όπου συμμετέχουν εκπρόσωποι σχολών δικαστικών λειτουργιών όλης της υφηλίου και της εκδόσεως ετήσιων περιοδικών σχετικά με θέματα από τη δικαστική εκπαίδευση.

Το δε Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ιδρύσει το πρόγραμμα «HELP» με σκοπό την επιμόρφωση και ενδυνάμωση των κρατών μελών του Συμβουλίου, ως προς την ικανότητα των Δικαστών, των Δικηγόρων και των Εισαγγελέων σχετικά με την καλύτερη δυνατή εφαρμογή της ΕΣΔΑ και της νομολογίας του ΕΔΔΑ στην καθημερινότητά τους.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι πέραν της νομικής κατάρτισης για την εύρυθμη λειτουργία ενός κράτους δικαίου αναγκαία είναι η εξασφάλιση της δικαστικής ανεξαρτησίας. Ο Δικαστής πρέπει να ναι ανεπηρέαστος και ανεξάρτητος σε σχέση τόσο με την κοινωνία όσο και σε σχέση με τους ιεραρχικά ανωτέρους του, ελεύθερος από μη αποδεκτές διασυνδέσεις και επιρροές από την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία.

Έχει υποστηριχθεί από τον Διεθνή Οργανισμό για τη Δικαστική Εκπαίδευση, ότι βασικό στοιχείο της δικαστικής ανεξαρτησίας αποτελεί η αυτοδιοίκηση της δικαστικής εκπαίδευσης από το ίδιο το δικαστικό σώμα, με επαρκή χρηματοδότηση των ινστιτούτων δικαστικής εκπαίδευσης και της στελέχωσης των τελευταίων από εκπαιδευτές που θα είναι κυρίως Δικαστές.

Σε πολλές ευρωπαϊκές σχολές δικαστικών λειτουργιών δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο περιεχόμενο της κατάρτισης και της επιμόρφωσης, ώστε το τελευταίο να κατατείνει στην ενδυνάμωση της ανεξαρτησίας των δικαστικών λειτουργιών και στην απόκτηση σύγχρονων αντιλήψεων. Έτσι, η διδακτέα ύλη της Πορτογαλικής σχολής επικεντρώνεται σε μαθήματα όπως η δικαστική δεοντολογία, η δικαστική ψυχολογία, η εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη, επικοινωνία, ψυχολογία, χιούμορ και ελευθερία έκφρασης, δικαιοσύνη και ποίηση.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει κομμάτι της κατάρτισης της ολλανδικής σχολής, στην οποία προβλέπεται προκαταρκτική φάση διάρκειας τριών (3) μηνών. Την πρώτη εβδομάδα οι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται μαζί και λαμβάνουν γενικές πληροφορίες. Στη συνέχεια μεταφέρονται στα δικαστήρια, όπου παρακολουθούν δίκες και συντάσσουν δικόγραφα. Κατά την περίοδο αυτή οι σπουδαστές διερευνούν το λειτούργημα του δικαστικού λειτουργού και κατανοούν αν θέλουν να συνεχίσουν ή όχι στο δικαστικό σώμα. Καθορίζουν δε το δικό τους πλάνο εκπαίδευσης μετά το πέρας του οποίου και μετά από αυτοαξιολόγηση αποφασίζουν εάν θα συνεχίσουν ή όχι.

Η κύρια φάση της κατάρτισης διαρκεί από ένα (1) μέχρι τρία (3) έτη και εννέα (9) μήνες και διακρίνεται σε τρία στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο διάρκειας έξι μηνών (6) έως δύο (2) ετών, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να ενταχθούν κατά προτίμηση σε πρωτοδικείο ή εφετείο. Μια ημέρα την εβδομάδα αφιερώνεται στη σχολή και οι επόμενες στα δικαστήρια. Μετά από έξι (6) μήνες μπορούν να συνεχίσουν στο δεύτερο στάδιο, εφόσον περάσουν με επιτυχία τις προβλεπόμενες εξετάσεις. Οι έξι (6) μήνες μπορούν να παραταθούν μέχρι δυο (2) έτη ανάλογα με τη βούληση και της δυνατότητας του εκπαιδευόμενου. Ακολουθούν ακόμη έξι (6) μήνες με την ίδια λογική και διαδικασία. Στο τέλος προβλέπεται και προαιρετικό στάδιο έξι (6) επιπλέον μηνών για όσους το επιθυμούν. Στην ολλανδική σχολή, λοιπόν, ένας σπουδαστής μπορεί να ολοκληρώσει την κατάρτισή του σε χρονικό πλαίσιο από ένα έτος έως τα τρία έτη και εννέα μήνες, ανάλογα με την ωριμότητα του εκπαιδευόμενου.

Στη γαλλική σχολή δικαστικών λειτουργών, πέρα από τις εισαγωγικές εξετάσεις σε νομικές γνώσεις, προβλέπεται εξέταση σε μάθημα «γνώση και κατανόηση του σύγχρονου κόσμου» αλλά και συζήτηση με την αρμόδια επιτροπή εξετάσεων ώστε να διαπιστωθεί ο χαρακτήρας του υποψηφίου, το αν διαθέτει βασικές αρετές που πρέπει να έχει ένας δικαστής πέραν των νομικών γνώσεων. Η εξέταση διακρίνεται σε δυο στάδια. Κατά τη βαθμολόγηση οι εξεταστές λαμβάνουν υπόψιν το ψυχολογικό προφίλ του υποψηφίου, μετά από γνώμη ειδικού πραγματογνώμονα ψυχολόγου, η οποία γνωστοποιείται στον υποψήφιο που μπορεί να ζητήσει επανεξέταση από άλλον ειδικό. Τα αποτελέσματα των ανωτέρω εξετάσεων μάλιστα έχουν υψηλότερους συντελεστές σε σχέση με τα υπόλοιπα γραπτά και προφορικά μαθήματα.

Σε όλα τα δικαστικά συστήματα, κατά γενική παραδοχή, οι νέοι Δικαστές και Εισαγγελείς είναι καταρτισμένοι κατά την είσοδό τους στο σώμα στα νομικά ζητήματα, κάτι που επιβεβαιώνεται άλλωστε από την επιτυχή συμμετοχή τους στις προβλεπόμενες από το νομικό σύστημα κάθε χώρας εξετάσεις εισαγωγής στο δικαστικό ή εισαγγελικό κλάδο, όμως στερούνται εκείνων των δεξιοτήτων που θα τους επέτρεπαν να εκδώσουν πλήρως αιτιολογημένες και άρτια δομημένες αποφάσεις, αλλά και να διαχειριστούν σωστά την ακροαματική διαδικασία υπό συνθήκες έντασης που ενδέχεται να προκληθούν από τα διάδικα μέρη ή και από εξωγενείς παράγοντες. Η διαπίστωση αυτή πιστοποιεί την ανάγκη δικαστικής εκπαίδευσης με τη μορφή της εισαγωγικής προπάντων κατάρτισης και όχημα τις αντίστοιχες εθνικές σχολές δικαστικών λειτουργών.

Είναι αλήθεια, ότι η παγκοσμιοποίηση του δικαίου, η ταχύτατη ανάπτυξη του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών δημιουργεί νέες μορφές συναλλακτικής δράσης και εγκληματικής συμπεριφοράς. Αυτό οδηγεί στην επιβεβλημένη ανάγκη, ανεξάρτητα του συστήματος δικαστικής εκπαίδευσης που χρησιμοποιεί κάθε χώρα, τη συνεχή επιμόρφωση των Δικαστών και των Εισαγγελέων ώστε να είναι ενημερωμένοι και έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τις πολύπλοκες συνθήκες που δημιουργούνται.

Στα δικά μας τώρα, η Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών ιδρύθηκε το 1994, κατ' επιταγή του άρθρου 88 παρ. 3 του Συντάγματος, υποδέχτηκε τους πρώτους σπουδαστές το 1995, ενώ άρχισε και η επιμόρφωση των υπηρετούντων δικαστών και εισαγγελέων. Στόχος της δικαστικής εκπαίδευσης είναι η δημιουργία σύγχρονων δικαστών και εισαγγελέων που να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις των καιρών που απαιτούν πλατύ ορίζοντα γνώσεων και ευρύ κύκλο δεξιοτήτων.

Η κύρια δραστηριότητα της ΕΣΔι αφορά στην προεισαγωγική εκπαίδευση, δηλαδή στην εκπαίδευση νέων δικαστών και εισαγγελέων και στην δια βίου κατάρτιση των ήδη δικαστών. Επίσης επιδιώκει τη συνεργασία με εκπαιδευτικούς φορείς του εξωτερικού και τη συμμετοχή σε σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα, με ρητή ειδικότερα αναφορά στις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Δικτύου Δικαστικής Εκπαίδευσης (άρθ. 1 και 41 του οργανωτικού της ΕΣΔι Ν. 3689/2008).

Η εκπαίδευση στην ΕΣΔι χωρίζεται σε τρία (3) στάδια. Στο πρώτο στάδιο διδάσκονται μαθήματα γενικού ενδιαφέροντος, στο δεύτερο τα κυρίως νομικά μαθήματα, ενώ το τρίτο είναι το στάδιο πρακτικής άσκησης των σπουδαστών σε δικαστήρια. Οι εκπαιδευτές είναι μέλη του δικαστικού σώματος ή της πανεπιστημιακής κοινότητας ή ειδικοί επιστήμονες .

Κατά γενική ομολογία οι απόφοιτοι της Σχολής Δικαστών δεν υστερούν σε νομικές γνώσεις. Υπάρχουν όμως σίγουρα νέοι Δικαστές χωρίς ιδιαίτερη γνώση της κοινωνικής πραγματικότητας και επίσης νέοι (και όχι μόνο) Δικαστές που δε μπορούν να διαχειριστούν δύσκολες και πολύπλοκες

καταστάσεις και υποθέσεις με αποτέλεσμα στο τέλος να μην απονέμεται Δικαιοσύνη. Αυτό, όταν συμβαίνει, μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό στο ακροατήριο από ένα τρίτο παρατηρητή, ακόμη και αν αυτός δεν έχει καμία σχέση με τα νομικά.

Πως θα μπορούσε να προσφέρει ένα Συνέδριο Δικηγορικών Συλλόγων στη βελτίωση των δράσεων της Σχολής Δικαστών; Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι έχουν ασφαλώς μια πρώτη, έστω μικρή, συμμετοχή στην κατάρτιση των προγραμμάτων διδασκαλίας της Σχολής.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό της Σχολή Νόμο, στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΣΔι συμμετέχουν οι Πρόεδροι των Δικηγορικών Συλλόγων Αθηνών και Θεσσαλονίκης με αναπληρωτές τους, τους Προέδρους των Δικηγορικών Συλλόγων Πειραιά και Κομοτηνής αντίστοιχα. Το Διοικητικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το οργανόγραμμα της Σχολής, αποτελεί το ανώτατο όργανο διοίκησης της Σχολής. Χαράσσει τις γενικές κατευθύνσεις της κατάρτισης και της επιμόρφωσης και εποπτεύει την εφαρμογή τους.

Επιπρόσθετα, στη Σχολή λειτουργούν δύο Συμβούλια Σπουδών, ένα για την πολιτική - ποινική κατεύθυνση και ένα για τη διοικητική. Στο συμβούλιο σπουδών της πολιτικής - ποινικής κατεύθυνσης συμμετέχει και ένας Δικηγόρος με εικοσαετή τουλάχιστον δικηγορία, που ορίζεται, μαζί με τον αναπληρωτή του από την Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων για θητεία τριών ετών.

Κατά συνέπεια από το βήμα του Συνεδρίου μας, μπορούν να υπάρξουν προτάσεις για τη βελτίωση των δομών εκπαίδευσης της Εθνικής Σχολής Δικαστών. Έτσι:

1. Είναι επιβεβλημένη η θεσμοθέτηση κοινών προγραμμάτων κατάρτισης νέων Δικηγόρων και νέων Δικαστών. Αυτό μπορεί να γίνει με συνέργεια της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων, της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων και της Εθνικής Σχολής Δικαστών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμίσουμε, ότι πρόσφατα η Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε το πλαίσιο αναφοράς του Συμβουλευτικού Συμβουλίου για τους Ευρωπαίους Δικαστές. Το συγκεκριμένο πλαίσιο περιλαμβάνει την υιοθέτηση μίας γνώμης (υπ' αριθ. 16) σχετικά με την οργάνωση των σχέσεων ανάμεσα σε Δικαστικούς λειτουργούς και Δικηγόρους. Μάλιστα έχει καταρτισθεί ερωτηματολόγιο, με το οποίο εξετάζονται και τα ζητήματα της κοινής κατάρτισης και της κοινής επιμόρφωσης Δικαστικών λειτουργών και Δικηγόρων. Ως προς τα ζητήματα αυτά ερωτώνται οι αρμόδιοι φορείς των κρατών - μελών αν υφίσταται κοινή κατάρτιση και κοινή επιμόρφωση Δικαστικών Λειτουργών και Δικηγόρων.

Στα περισσότερα κράτη, με βάση τις απαντήσεις που έχουν δοθεί, απουσιάζει η οργανωμένη προσπάθεια κοινής κατάρτισης και εκπαίδευσης Δικηγόρων και Δικαστών, υπάρχουν όμως και χώρες όπως η Μεγάλη Βρετανία και η Ομοσπονδιακή Γερμανία, στις οποίες μέχρι και το διορισμό ενός Δικαστικού Λειτουργού ή την ορκωμοσία ενός Δικηγόρου είναι δεδομένη η κοινή κατάρτιση.

Τέλος υπάρχουν κράτη - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, που έχουν παρόμοιο σύστημα με το δικό μας, όπως η Γαλλία, όπου προβλέπεται κοινή εκπαίδευση με τη μορφή συγκεκριμένων ανοιχτών προγραμμάτων της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών (Ecole Nationale de La Magistrature) προς τους Δικηγόρους. Μάλιστα στις 31.01.2011 η Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών και το Εθνικό Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων (Conseil national des Barreaux) υπέγραψαν από κοινού συμφωνία συνεργασίας, η οποία έθεσε σε λειτουργία ανοιχτές προς τα δύο λειτουργήματα δράσεις κοινής εκπαίδευσης.

2. Η εκπαίδευση στην ΕΣΔι πρέπει να αποκτήσει περισσότερο πρακτικό χαρακτήρα. Σε αυτό θα συντελέσει η πραγματοποίηση μέρους της άσκησης των σπουδαστών σε Δικαστήρια, λοιπές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, όπως οι Φυλακές και σε Δημόσιες Υπηρεσίες εν γένει. Προς το σκοπό αυτό θα βοηθήσει η αύξηση της χρονικής διάρκειας της φοίτησης, καθώς αυτή θεωρείται περιορισμένη και δεν βοηθά περαιτέρω στην εξατομικευμένη εκπαίδευση των σπουδαστών.

3. Η εκπαίδευση πρέπει να καλύπτει και ζητήματα συμπεριφοράς των Δικαστικών Λειτουργών έναντι των πολιτών ή έναντι ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων, όπως είναι τα παιδιά, οι εξαρτημένοι από τοξικές ουσίες, οι ψυχικά πάσχοντες κ.λπ., καθώς και περιπτώσεις ανάρμοστης συμπεριφοράς τρίτων έναντι αυτών, ιδίως στο ακροατήριο.

4. Η επιμόρφωση εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης κατάρτισης πρέπει, εκτός από πολύτιμο εφόδιο, να αποτελεί και αναγκαία προϋπόθεση της υπηρεσιακής εξέλιξής τους, ώστε να υπάρχει σε κάθε περίπτωση το αναγκαίο κίνητρο για τη συμμετοχή τους σε επιμορφωτικά προγράμματα της ΕΣΔι.

Καταλήγοντας, στο ερώτημα αν πρέπει να συνεχίσει να υπάρχει η Εθνική Σχολή Δικαστών και αν αυτή μέχρι σήμερα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες του νομικού κόσμου, θα απαντήσω με τα λόγια του αείμνηστου Δασκάλου, Ι. Μανωλεδάκη, σε εκδήλωση της Εταιρείας Νομικών Βορείου Ελλάδος, στις 12 Μαρτίου 2010, στη Θεσσαλονίκη:

«Για να λειτουργήσει πράγματι ο Δικαστής ως ανεξάρτητος κατά την απονομή της δικαιοσύνης έναντι όλων, και εκτός, αλλά και εντός του δικαστικού σώματος, θα πρέπει να είναι άριστα καταρτισμένος επιστημονικά και να διαθέτει την απαραίτητη αυτοπεποίθηση. Η Σχολή Δικαστών συμβάλλει αποφασιστικά προς αυτή την κατεύθυνση ..... Συμπερασματικά, θα πρέπει να πούμε ότι η Εθνική Σχολή Δικαστών αξίζει την προσοχή και τη συμπαράσταση της Πολιτείας και όλου του νομικού κόσμου της χώρας. Στο μέτρο που συμβάλλει, όπως ειπώθηκε πιο πάνω, στη διάπλαση Δικαστών με ανεξάρτητο φρόνημα (και η ανεξαρτησία του Δικαστή αποτελεί θεμελιώδες αίτημα του κράτους δικαίου), η καλή λειτουργία και η αποτελεσματικότητα αυτής της Σχολής είναι ζωτικής σημασίας για το νομικό μας πολιτισμό».

Σέρρες, Μάρτιος 2019

Ο Εισηγητής

Παναγιώτης Γ. Καρίτογλου

Πρόεδρος Δ.Σ. Σερρών